



POLICY BRIEF

ООН як гуманітарна організація: бути чи не бути?



Анна Осипчук
Антон Суслов

*І от питання — бути чи не бути.
У чому більше гідності: скоритись
Ударам долі і лягти під стріли,
Чи опором зустріти чорні хвилі...*

В. Шекспір (пер. Ю. Андруховича)

Новина про відкриття офісу Міжнародного комітету Червоного Хреста в Ростові-на-Дону викликала бурхливі дискусії в українському суспільстві щодо ролі міжнародних організацій у подоланні гуманітарних викликів, породжених повномасштабною агресією Росії проти України 24 лютого 2022 р. Вже зараз лунають голоси, що ставлять під сумнів ефективність та адекватність такої відповіді, зокрема щодо гуманітарних організацій ООН¹.

ООН, як парасолькова організація, включає кілька інституцій (Офіс ООН з координації гуманітарних питань, ВООЗ, МОМ, ЮНІСЕФ тощо), покликаних надавати допомогу під час гуманітарних криз. Багато з них започаткували свої програми в Україні ще після того, як у 2014 році Росія окупувала частину Донецької та Луганської областей та Криму. Отже, де вони зараз і яка їхня відповідь?

Відповідно до звіту Управління ООН з координації гуманітарних питань (ОСНА) від 25 березня², агенції ООН та їхні партнери охопили приблизно 890 000 осіб. У той же час кількість тих, хто потребує гуманітарної допомоги, ООН оцінює у 12 мільйонів людей. Отже, за перший місяць війни всі установи ООН охопили лише 7,4 % тих, хто потребує допомоги. В останньому звіті ОСНА від 30 березня³ відсутня інформація про охоплення діяльності ООН. Натомість стверджується, що понад 1230 працівників ООН на місцях і понад 110 партнерських організацій «впроваджують або планують реалізувати заходи по всій країні». Що можна інтерпретувати як визнання невідповідності реакції ООН протягом першого місяця війни.

¹ <https://www.facebook.com/olexandra.matviychuk/posts/10158542055707304>

² <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-humanitarian-impact-situation-report-1200-pm-eet-25-march-2022> (стор. 4)

³ <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-humanitarian-impact-situation-report-1200-pm-eet-30-march-2022> (стор. 4)

Лише один простий приклад зі звіту ООН від 25 березня: «УВКБ ООН передало ДСНС України в Запоріжжі 3000 ковдр для роздачі людям, евакуйованим з Маріуполя». Проблема в тому, що з Маріуполя та інших населених пунктів, розташованих уздовж маршруту «зеленого коридору», станом на ту дату вже евакуювали близько 40 тисяч людей⁴. Внесок ООН блідне в порівнянні з масштабами допомоги, наданої місцевими організаціями громадянського суспільства та волонтерами, особливо якщо брати до уваги ресурси, доступні ООН.

Чому рівень охоплення такий незадовільний? Серед проблем, з якими стикаються інституції ООН в Україні, є: обмежений доступ до деяких територій через безпекові обмеження, «конкуренція за логістичну інфраструктуру» та концентрація більшості організацій допомоги у західних регіонах⁵. Ці виклики здаються об'єктивними – на перший погляд. Проте українські волонтери також стикаються з усім цим. Вони стали тими, хто «опором зустрів чорні хвилі». Здається, немає нічого неможливого для цих раніше незнайомих людей, об'єднаних спільною метою: зібрати кошти, знайти постачальників з-за кордону, організувати логістику навіть на тимчасово окупованих територіях. Все це при тому, що вони не мають такого досвіду, інфраструктури та коштів, як ООН.

Що можна було б зробити? Крім питань безпеки, забюрократизованість і жорстко регламентовані процедури видаються факторами, які заважають швидкому реагуванню на сьогоднішні виклики. Наприклад, в одному з грантових оголошень ПРООН⁶, серед іншого, йдеться про численні процедури звітності для успішних заявників, що призведе до відволікання їхніх і без того обмежених людських сил та ресурсів.

Таким чином, необхідними кроками для ООН та її структур є:

- Збільшення кількості працівників або філій на місцях, особливо на Півночі, в Центрі, Півдні та Сході України.
- Обмеження кількості форм і документів, які необхідно заповнити для отримання фінансової підтримки та після кожної дії.

⁴ <https://t.me/kurtievofficial/1729>

⁵ <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-humanitarian-impact-situation-report-1200-pm-eet-25-march-2022> (стор. 6)

⁶ <https://www.ua.undp.org//content/ukraine/uk/home/recovery-and-peacebuilding/grant-opportunities-UN-RPP/supporting-vulnerable-groups-and-people-in-Ukraine.html>

- Звернення до тих НУО та волонтерів, які вже діють у постраждалих районах, не просячи їх подавати заявки на гранти та проходити типові процедури подання.
- Відкриття розгляду заявок для українських організацій громадянського суспільства із полегшеними вимогами щодо подання заявок та процедур звітності/розгляду для швидшої та ефективнішої допомоги.

Українці вдячні за підтримку, але її недостатньо – це крапля в морі. Ми очікуємо, що ООН буде відігравати більш активну роль по всій Україні, включаючи тимчасово окуповані території та райони воєнних дій.